

PÕHIKOOLI INGLISE KEELE LÕPUEKSAM 2006

Tuuli Oder

1. Eksamite eesmärk

Haridusministri 23.01.2002 määruse nr 18 „Õpitulemuste välishindamise põhimõtted, riigieksamitööde, põhikooli lõpueksamitööde ja üleriigiliste tasemetööde koostamise, hindamise ja tulemuste analüüsi alused“ § 1 järgi on põhikoolieksamid õpitulemuste hindamise süsteemi koostisosa. Võõrkeele lõpueksami eesmärgid on:

- 1) hinnata põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas (RÕK) määratud õpitulemuste saavutatust III kooliastme lõpus;
- 2) anda koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste õpitulemusi üleriigilisel taustal;
- 3) suunata põhikooli lõpueksamite sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 4) siduda järjestikuseid haridusastmeid ja -tasemeid;
- 5) anda välishindamise tulemuste põhjal tagasisidet kõigile asjast huvitatud osalistele ning võimaldada kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täienduskoolituses ning võimaldada suunata vastavat arendustööd.

2. Valimis osalenute ja lõpueksamitöö tulemuste üldandmed

Koolid tellisid põhikooli inglise keele lõpueksamitööd 5812 õpilasele. Järgnev analüüs põhineb Riiklikku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse tagastatud valimil, mille suurus on 1082 tööd. Lõpueksami keskmine tulemus oli 61,9 punkti ehk 83%. Võrreldes 2006. aasta lõpueksamit kahe eelmise aasta lõpueksamitega näeme, et selle aasta eksami sooritusprotsent on sama, mis 2004. aastal (2004. aastal 82,7%; 2005. aastal 85%, 2006. aastal 83%). Keskmine lõpueksamihinne oli 2006. aastal 4,16. Lõpueksami sooritanud ja valimisse kuulunud õpilaste keskmine aastahinne oli mõnevõrra parem – 4,23. Hinnetele „4“ ja „5“ (kvaliteedinäit) sooritas eksami 84,9% õpilastest ning positiivne hinne (edukusnäit) pandi 98,8%-le õpilastest, mitterahuldava hinde sai 1,2% eksaminandidest.

Noormeeste ja neidude tulemustes olulisi erinevusi ei olnud: noormeestest tegi lõpueksami hinnetele „4“ ja „5“ 84,1% ja neidudest 86%. Läbikukkujate hulgas oli rohkem noormehi kui neide (1,2% noormeestest ja 0,9% neidudest).

Koolitüübi järgi sooritasid lõpueksami paremini gümnaasiumide õpilased: hinnetele „4“ ja „5“ 86% ja positiivsele hindele 99,1%, samal ajal kui põhikoolis olid samad näidud vastavalt 81,3% ja 98,1%.

Kooli asukohast lähtuvalt olid tulemustes suuremad erinevused. Suurlinnakoolide õpilastest sooritas eksami hinnetele „4“ ja „5“ 89,7%, läbi ei kukkunud ükski õpilane (edukus 100%). Teeninduspiirkonnata koolides olid samad näidud vastavalt 93,5% ja 99,4%. Maakonnakeskuste koolide õpilastest sai hinded „4“ ja „5“ 85,4% ning positiivse hinde 97% eksaminandidest. Valla- ja väikelinnakoolide õpilaste seas oli hinnete „4“ ja „5“ saanute protsent kõige väiksem (78,2), positiivse hinde sai 98,5%. Seega olid kõige kehvemad eksamitulemused valla- ja väikelinnakoolides.

3. Lõpueksamiosade analüüs

Lõpueksam koosnes viiest osast – kuulamis-, kirjutamis-, lugemis-, keele struktuuri ja suuline osa. Analüüsime eksamitulemusi osade kaupa. Analüüsi on hõlpsam lugeda, kui eksamitöö on lugejale kättesaadav (vt Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse koduleht). Kõik valed vormid on tekstis märgistatud tärniga (*).

3.1. Kuulamisosa tulemused

Kuulamisosa koosnes kahest ülesandest, mille sooritusprotsent oli **86**. See näitab, et 14%-l eksaminandidest oli nende ülesannete mõningaid raskusi. Milles need raskused seisnesid?

Ülesanne 1

Kõige raskem oli 7. küsimus, kus lindilt kuuldav *one of three assistants* tingis selle, et paljud õpilased märkisid õigeks vastuseks *three*, mitte aga *one*, mis oli õige vastus. Ilmselt tulenes see inglise keele intonatsioonist, mille järgi fraasis *one of three* rõhutatakse viimast, mitte aga esimest sõna. Küllap jäi õpilastele rohkem kõlama sõna *three* ja selle 68% eksaminandidest vastuseks märkiski (kusjuures üllatavalt olid neist 47% õpilased, kelle inglise keele aastahinne oli „4“ või „5“). Ainult 30% õpilastest vastas sellele küsimusele õigesti.

Keeruline oli ka 1. küsimus, millele ainult 67% eksaminandidest vastas õigesti *on the greens*. Lindilt kuuldu *Tower's greens* kõlas fraasina üsna kiirelt ja rõhu tõttu esimesel sõnal võis jääda kõlama ühe sõnana, seepärast jäi see õpilastel eristamata. Samuti kõlas sõna *cages* samas lõigus kahel korral, mis ilmselt suunas õpilasi valima A-varianti *in cages*, mis oli aga vale vastus.

Raskuselt kolmas oli 6. küsimus, kus õpilased pidid teadma sõna *intelligent* tähendust. Pakutud variantidest olid huvitavamad **prighting* ja **releichenchip*. Tüüpiline viga sõna *clever* kirjutamisel oli **cleaver*, mis tuli lugeda siiski õigeks vastuseks, kuna sõna on selgelt äratuntav.

Teised selle kuulamisülesande küsimused olid kergemad ja nende sooritusprotsent jäi 88–94 vahele. Võib väita, et need vastused, kus kuuldud fraas on identne sellega, mida vastusena pakutakse, ei valmista õpilastele mingeid raskusi.

Ülesanne 2

Ülesande raskus seisnes selles, et tekst loeti minavormis, kuid vastuseid küsiti ainsuse 3. pöördes. Samuti oli kõne suhteliselt kiire, mis muutis kuulamise raskemaks. Üllatavalt osutus see kuulamisülesanne õpilastele kergemaks kui esimene, valikvastustega ülesanne.

Kõige raskem oli õpilastele selle ülesande 17. küsimus, mille õige vastus oli *teaching*. Kuigi sama sõna kõlas ka lindilt, oli seal lisatud kohanimi, mis õpilasi ilmselt eksitaski. Näiteks oli üsna tüüpiline ühe viielise õpilase vastus **Chetans*, mis ongi ligilähedaselt õige kohanime kirja pilt. Selle küsimuse sooritusprotsent oli kogu ülesande väikseim (86).

15. küsimus oli raskuselt teisel kohal. Õige vastus oli *musical*, kuid 14% õpilastest vastas valesti. Põhiliselt pakuti vastuseks ligilähedaselt õiget **music* või **music event*, mis näitab, et sõna *musical* ei ole õpilastele tuttav. See on üllatav, sest muusikal kui meelelahutusžanr on õpilaste seas väga populaarne.

Raskuselt kolmandaks jäi 1. küsimus, mille õige vastus oli arv 169. Selles lihtsana näivas ülesandes eksis 18% eksaminandidest ja seda põhjusel, et neil oli meeles komaga eraldamine suurte arvude puhul ja punkt koma tähistajana. Tüüpilised valed vastused olid *1,69 ja *1.69. Ilmselt arvasid õpilased, et vastus ei saa olla lihtne kolmekohaline arv, ning mõtlesid küsimuse enda jaoks keerulisemaks, kui see tegelikult oli.

Teatavasti on kuulamisosas lubatud teha pisivigu kirjaõigust. Piiriks on siin see, et kui õpilase vastus on teine ingliskeelne sõna, siis seda ei aktsepteerita (nt teise ülesande 15. küsimuse õige vastus on *musical*, kuid õigeks tuleks lugeda ka *musicl, *muusicl, aga veaks *music*, mis on tähenduselt hoopis teine sõna).

Toome näiteks mõned õpilaste loodud huvitavamad vormid: *one sixthinine (169); *kitar, *kuitar, *quitar, *quiatar, *cuitar, *kuixar, *quitarre, *citar, *kitar jne (*guitar*); *quice, *kwik, *qwik jne (*quick*). Kõige loomungulisemalt oli kirjutatud sõna *success*: *exsest, *excess, *suxsess, *succes, *sicsess, *succses, *exsass, *access, *sucsess, *acsess, *exesse, *sucsesse jne.

Kuulamisosa õnnestus õpilastel kõige paremini kindlasti ka seetõttu, et vastuste kirjaõigust on väike eksimine lubatud.

3.2. Kirjutamisosa tulemused

Kirjutamisosa koosnes kahest ülesandest ja selle osa sooritusprotsent oli 82. Esimene ülesanne nõudis sõbrale postkaardi kirjutamist ja teine sõbrakirja koostamist.

Ülesanne 1

Postkaardi kirjutamine oli õpilastele ettearvatult suhteliselt kerge ülesanne – 86,5% õpilastest sai maksimumpunktid (3 punkti) ja keskmine tulemus oli 2,38 punkti. Siiski korduvad aasta-aastalt ühed ja samad vead: viisakas hüvastijätt (*Love*, *Yours* jne) samal real kirjutaja nimega (nt *Love Mari) ei ole korrektne; ülakoma sõnas *Yours* (**Your's*) on üsna tüüpiline viga; õpilased ei ole harjunud ülesannet mõttega läbi lugema ega kirjutada iga nõutud aspekti kohta, mistõttu maksimumpunkte neile anda ei saa.

Sel aastal oli üllatavalt palju õpilasi, kes kirjutasiid postkaardi alla nii oma ees- kui ka perekonnanime, mis sõbrakirja puhul on viga. Levinumad vead olid järgmised: *arrive at London, kus eksiti eessõnaga (on huvitav, et õige variant *arrive in* töökäsus jäi paljudel õpilastel märkamata); ajavormivead, nt *I come by plane, **I will waiting for your answer* jne; kasvanud on ka hüüumärkidega liialdamine, nt **Dear Jennifer!*, **Loves Mari!* **Hey, John!!*; väga palju tehti vigu *if*-lausetes (nt **I would be very pleased if you would meet me*), kus *will/would* kasutamine *if*-lausepooles on tüüpiline viga.

Kuigi ülesanne oli lihtne, leidsid õpilased siiski võimalusi vigu teha.

Ülesanne 2

Teine kirjutamisülesanne oli sõbrakiri, kus tuli anda soovitusi tervislike eluviiside kohta. Keskmine tulemus oli 10,07 punkti kirja eest (max 12 p). Juhendi järgi hinnati kirja ülesehitust, sõnavara, grammatikat ja õigekirja ning ülesande täitmist. Kõige kergem aspekt oli ülesande täitmine (keskmine

91%) ning raskem ettearvatavalt grammatika ja kirja pilt (keskmine 73%). Sõnavara ja kirja ülesehitus said suhteliselt võrdse tulemuse (keskmine vastavalt 87% ja 85%).

Ülesannet täites pidid õpilased rääkima kolmest aspektist: 1) mida teed ja sööd enda vormis hoidmiseks; 2) mida tegid eelmisel aastal haigustest hoidumiseks, 3) mis spordialaga tahad tulevikus tegelda. Ülesande esitusest on näha eksamitöö koostajate soov kontrollida erinevate ajavormide kasutamist olevikus, minevikus ja tulevikus. Kahjuks peab nentima, et ajavormide vale kasutamine, eriti lihtolevik ja kestev olevik (nt **In summertime I am playing football a lot, *I'm visiting a fitness centre every week; *I do aerobics and I'm dancing freestyle; *I'd like to take up swimming, I'm doing already exercises* jne), on endiselt probleemiks. Ajavorme on eksamil aastaid kontrollitud, paraku ei ole olukord paranenud.

Tüüpilised grammatikavead on veel liialdamine ülakomaga (**I don't eat these things; *that seem's* jne); sõnajärjevead (**I'm visiting twice a week a fitness centre; *I get up at 8 o'clock usually in the morning* jne); *and* ja *but* kasutamine lauseid alustavate sidesõnadena (nt **It is extremely important, believe me. And you'll feel much better after that. *It's a good reason to do it. But I am not interested!* jne).

Kirja ülesehitus on aspekt, mille eest saadakse üldjuhul palju punkte. Sel aastal oli aga mitu juhtumit, kus õpilane sai selle aspekti eest 0 punkti, sest kiri oli vormistatud esseena. Mõni oli kirjutanud valesti ka algus- (*Dear* + eesnimi) ja lõpufraasi (*Best wishes/Love/Yours* + eesnimi). Teine punktide alandamise põhjus oli teksti liigendamine: ei peetud kinni nõudest korraldada kiri nähtavate lõikude kaupa, ükskõik kas taandridadega või plokkstiilis (ridade algus vasakul, vaba rida lõikude vahel).

Sõnavara hinnates aitab õpetajal tavaliselt otsustada, kas anda maksimumpunktid või punkte alandada, see, kas õpilane on kasutanud nn väljapaistvaid sõnu või mitte. Selle aasta kirjas olid nn head sõnad näiteks *drink camomile tea; fresh air improves your health; avoid junk food and fizzy drinks; be allergic to; basketball is my cup of tea; decrease the amount of chocolate; to recommend; prefer dancing to aerobics; go jogging; carbohydrates mental and physical health; eat properly* jne. Kui õpilane kasutab ainult väga elementaarset (3.–6. klassi) sõnavara, siis ei tohiks talle küll maksimumpunkte anda. Tuleb muidugi mõnda, et sõnavara on suhteliselt keeruline hinnata, sest ei ole (ja ilmselt ei tule kunagi) sõnavaraloendit, mis selekteeriks nn algaja ja edasijõudnud põhikooliõpilase sõnavara, Toetudes Euroopa Nõukogu keeleoskustasemetele (kättesaadav nt Haridus-ja Teadusministeeriumi kodulehel), oskab otsustada seda, kas õpilase sõnavara on A1, A2 või B1 tasemel, siiski ainult professionaalne õpetaja.

Erineva tasemega kirjalike tööde näiteid koos kommentaaridega saab lugeda lisast.

3.3. Lugemisosa tulemused

Lugemisosa koosnes kahest ülesandest ja selle osa sooritusprotsent oli 84, mis tähendab, et 16%-le eksaminandidest valmistasid lugemisülesanded mõningaid raskusi. Milles need raskused seisnesid?

Ülesanne 1

Raskeimaks osutus 4. küsimus, millele vastates eksis 36% eksaminandidest. Vastamise tegi keeruliseks küsimuse sõnastus, milles küsiti lahtiolekuageade kohta pühapäeviti, tekstis olid aga lahtiolekuajad kolmapäevast pühapäevani. Õpilastel oli raske otsustada, kas pühapäev kui üksik päev kuulub selle aja sisse. Ilmselt oli keeruline ka sõna *inclusive*, millest õpilased aru ei saanud, seega ei olnud sellest abi ka õige vastuse märkimisel.

Raske oli ka 3. küsimus. Siin oli õpilastele ilmselt tundmatu fraas *free of charge*, mis aeti segi sõnaga *free*, mis omakorda oli mitme muuseumi kirjelduses.

Eeldatavalt osutusid raskeks ka 5. ja 8. küsimus, mis olid *no information* vastused. Raskus võib olla tingitud sellest, et 5. küsimuse sõnast *diving* ei saadud aru ning see samastati tekstis esineva sõnaga *dinghy* (paat, julla), mistõttu paljud õpilased valisid vastuseks *true*. 8. küsimuse muutis ilmselt keeruliseks sõna *daily*, mille tähendus ei olnud kõigile arusaadav. Õpilased ei taibanud, et kauplusi ei olnud selles reklaamtekstis sõnagagi mainitud. *All* küsimused on aastate kaupa olnud õpilastele rasked ja siin aitab ainult praktiliste ülesannete tegemine, mitte selgitustöö.

11. küsimuse õige vastus *All Saints Church*, mis esines küsimuses, oli tegelikult peidetud infosse Chesterfieldi kohta. Et õpilased seda eraldi tekstina ei leidnud, pidasid nad õiget vastust valeks.

Kõige lihtsamaks osutusid küsimused, mille sõnastus kattus üks-üheselt tekstis tooduga (nt 1. küsimuse sõnastus *crooked* ja *Derbyshire*). Meeldivalt üllatas, et õpilased teavad sõna *except* tähendust – seda näitab 10. küsimus, millele vastates 96% eksaminandidest teadis, et *except Christmas Day* tähendab selles tekstis *one day a year*.

Aasta-aastalt on paranenud õpilaste toimetulek nn *skimming* ja *scanning* tüüpi ülesannetega. Samal ajal on endiselt puudulik loogilise tuletusega seotud ülesannete täitmine.

Ülesanne 2

Teine lugemisülesanne oli eeldatavalt raskem kui esimene, kuigi tegemist oli lihtsana näiva lausete teksti lisamisega; esimene lugemisülesanne oli T/F/NI tüüpi. Kõige raskem oli 19. küsimus, millele vastates pidi õpilane teadma fraasiverbi *go out* (kustuma) tähendust, mis tekstis oli pealegi lihtmineviku *went out* vormis.

Raskuselt teiseks jäi 15. küsimus, kus väljend *no one ... nor* oli ilmselt liiga keeruline. Õpilased tunnevad küll *neither ... nor* konstruktsiooni, kuid *no one ... nor* (19. saj) on neile võõras.

16. küsimus nõudis verbi *how*/tundmist. Veerand eksaminandidest ei teadnud õiget vastust.

Lihtsamad olid õpilastele need küsimused, milles eelmise lause lõpp kordus ka lisatava lause alguses. Näiteks 17. küsimus, kus lause lõppes ... *it burn!* ja lisatav lause algas sõnadega *It gave ...* – sellist tüüpi asesõnaline korduse arvasid õpilased üsna lihtsalt ära.

Peab tunnistama, et H. Ch. Anderseni tekst oli 9. klassi õpilastele küllaltki raske. Seda näitab ka sooritusprotsent 81. Ilmselt ei ole tänapäeva põhikoolilõpetajad eriti kursis klassikaliste muinasjuttudega ning muinasjuttudes kajastatud temaatika jääb neile võõraks ja mõistetamatuks.

3.4. Keele struktuuri osa tulemused

Keele struktuuri osa koosnes kolmest ülesandest, mille sooritusprotsent oli 73. Esimene oli valikvastustega ülesanne, teine nõudis ajavormide tundmist ja kolmas kontrollis küsimuste moodustamise oskust. Teisteksamiosadega võrreldes saadi siin kõige kesisem tulemus, mis näitab veel kord, et grammatika on aastaid olnud õpilastele kõige keerulisem osa eksamist.

Ülesanne 1

Kõige rohkem olid õpilased hädas 1. küsimusega, kus pidi teadma ülakoma kasutamise reegleid. Õigesti vastas ainult 43% õpilastest. Küsimuse tegi veelgi raskemaks ebareeglipärase mitmusega sõna *children* kasutamine omastavas käändes. Nii kontrolliti sõnaühendiga *children's toys* kaht vormi – ebareeglipärasest nimisõna mitmust ja ülakoma kasutamist.

9. küsimusega, mis põhines otsese ja kaudse sihitise sõnajärjel, ei saanud hakkama peaaegu pooled eksaminandidest (keskmine tulemus 55%). Kõige sagedamini pakkusid õpilased õigeks vastuseks varianti B (*to her his old car*), mis on ilmselt ameerika inglise keele mõju. Õige vastus oli A (*Tom sold her his old car*), mida õpilased ei sõandanud õigeks pidada ilmselt seetõttu, et lauses oli kõrvuti kaks asesõna.

Keeruliseks osutus ka 7. küsimus, mis kontrollis vormide *much/many* ja *little/few* kasutamist. Õpilased ei teadnud sõna *less* tähendust, mistõttu õiget varianti D (*How to get more done in less time?*) ei tundnud ära peaaegu kolmandik eksaminandidest (keskmine tulemus 72%).

See, et hätta jäadi sõnapaariga *hard/hardly* (3. küsimus), oli ootuspärane. Õiget varianti A (*she works hard*) ei valinud peaaegu 20% õpilastest, mis näitab, et määrsõna sufiks *-ly* on tugevalt juurdunud ning erandvormid nagu *hardly* (vaevalt) on keerulised.

Ülesanne 2

See ülesanne keskendus ajavormidele, mis on teatavasti õpilastele suhteliselt raske osa grammatikas. Raskeim oli 20. küsimus (õige vastus *didn't you find*), millele vastas õigesti vaid 38% õpilastest. Võiks ju arvata, et keeruliseks tegi küsimuse etteantud verbi negatiivne vorm (*you not find*), kuid samasugune eitav vorm 18. küsimuses (*not see*) ei tekitanud probleemi (õigesti vastas 72% õpilastest). Arvatavasti ei pööranud õpilased 20. küsimuses tähelepanu küsimärgile otsekõne küsimuse lõpus, mistõttu väga levinud vastus oli **you didn't find*. Küsimärk 12. küsimuses ei olnud nii suur probleem, sest tegusõna *be* vormidega on raskem eksida (õigesti vastas 87% õpilastest).

21. küsimus (õige vastus *The old lady replied that she had found it ...*) ja 13. küsimus (õige vastus *The air hostess smiled and said that it was right ...*) nõudsid kaudkõne tundmist mineviku saatelause puhul. 21. küsimusele vastas õigesti ainult 39% ja 13. küsimusele 53% õpilastest. Niisiis tulid õpilased paremini toime lihtmineviku vormiga, enneminevikku kasutades eksiti märksa rohkem.

Et hindamisjuhend ei lubanud anda 0,5 punkti, pidasid need õpetajad, kes juhendit korrektselt järgisid, veaks kõik kirjavigadega vastused. Näiteks tuli 1. küsimuse tüüpiline vale vastus **was preparing* juhendit järgides lugeda täisveaks. See küsimus (11) oli ka üks raskemaid, millele ainult pooled õpilased andsid õige vastuse.

3.5. Suulise osa tulemused

Eksami suuline osa koosnes kahest ülesandest, mille sooritusprotsent oli kõige parem (89), st suuline osa oli eksamil kõige lihtsam. Et õpilaste vastuseid ei lindistata, siis sõltub selle eksamiosa hindamine paljuski õpetajate objektiivsusest ja hindamiskaala subjektiivsest interpreteerimisest.

Esimene ülesanne oli pildikirjeldus ja sellele järgnev õpetaja küsimustele vastamine. Teine ülesanne oli sel aastal esimest korda rollimäng. Maksimaalselt võis õpilane saada suulise osa eest 15 punkti

(võrdse kaaluga (max 3 punkti) aspektid olid hääldus, sõnavara, grammatika, ülesande täitmine ja suhtlus). 0 punkti sai üksikute aspektide hindamisel 8% õpilastest, samal ajal kui tulemused 1–4 punkti jagunesid üsna ühtlaselt (vastavalt 1 punkt 24%; 2 punkti 23%; 3 punkti 23%; 4 punkti 22% valimisse kuulunud eksaminandidest). Kui arvestada, et eksamit tegid õpilased, kellele inglise keel õppeainena üldjuhul raske ei ole (keskmine aastahinne oli 4,23), siis on erinevate aspektide eest 0 punkti saanute osakaal üllatavalt suur. Kõige vähem punkte anti grammatika ja sõnavara eest, mis on loogiline, sest hääldus, suhtlemine ning ülesande täitmine ei valmista õpilastele enamasti raskusi.

Et suulise osa eest on aastati keskmine tulemus kõige parem olnud võrreldes teiste eksamiosadega (nt 2004. aastal oli keskmine tulemus samuti 89%), siis võime väita, et rollimäng varasema üksikute viisakusfraaside kontrollimise asemel ei madaldanud suulise osa sooritust.

4. Tagasiside, järeldused ja ettepanekud

Allpool vaatame, mida arvasid eksamist õpetajad, mida võib eksamianalüüsi põhjal järeldada ja mis ettepanekud teha järgmiste eksamite koostamiseks.

4.1. Õpetajate tagasiside

Kõigil õpetajail paluti lõpueksami kohta täita tagasisideleht. Vastuseid laekus **468** õpetajalt. Oli õpetajaid, kelle vastus oli väga lakooniline ja piirdus vaid ristikeste tegemisega vastavaisse lahtreisse, kuid meeldivalt palju oli neid pedagooge, kes olid võtnud vaevaks eksamit põhjalikult analüüsida ja oma ettepanekuid teha. Alljärgnevalt tutvustame nende arvamusi eksami kohta ja muutmissettepanekuid.

Eksami raskusastmega olid õpetajad valdavalt rahul. Suurem osa õpetajaid pidas eksamitööd õpilastele jõukohaseks ja professionaalselt koostatuks. Samas toetasid paljud seisukohta, et selle aasta eksam oli veidi raskem kui eelmisel aastal. Enamasti arvati, et raskemaks ei tohiks 9. klassi eksamit enam teha. Siiski oli ka õpetajaid (suur osa gümnaasiumis töötavaid eriharidusega inglise filolooge), kelle arvates võiks see raskem olla. Hinnanguskaalal „väga hea“ kuni „mitterahuldav“ hinnati eksamit keskmiselt hindegaga „hea“.

Neist õpetajaist, kes pidasid eksamit pigem raskeks kui kergeks, arvas enamik, et raskemad osad olid kuulamine ja keele struktuur. Kuulamise puhul oli põhietteheide liiga tempokas kõne. Õpetajate meelest oli kasutatavate õpikute ja eksami kuulamistekstide vahel liiga suur erinevus, st eksami kuulamisosa oli märksa raskem kui õpikute harjutusmaterjal. Keele struktuuri osas oli õpetajate arvates kõige raskem küsimuste moodustamine. Lugemisülesannete kohta arvasid õpetajad nagu eelmistelgi aastatel, et *no information* vastused on õpilastele kõige raskemad. Oli õpetajaid, kes arvasid, et *M* ülesanded on nii 9. kui ka 12. klassi eksamil üle tähtsustatud ja need ei kajasta tegelikku keeleoskust. Seetõttu sooviti nende ülesannete osakaalu vähendamist eksamitöodes.

Inglise keelt lisaerialana õppinud ja erialase ettevalmistuseta õpetajad pidasid lõpueksamit üldiselt raskemaks kui eriettevalmistusega filoloogid.

Õpetajad olid rahul muutusega eksami suulises osas, mis nende arvates muutis selle kommunikatiivsemaks ja realistlikumaks. Ei olnud ühtki õpetajat, kes avaldanuks rahulolematust selle uuenduse vastu.

Valikut nelja pildi vahel suulises osas peeti valdavalt liiga väheseks ning sooviti rohkem pilte. Need õpetajad, kes oma soovi ka põhjendasid, nimetasid põhilise argumendina, et piltide kirjeldused levivad õpilaste seas väga kiiresti, mistõttu kannatab tulemuste objektiivsus.

Eksami vormistuse kohta kerkis õpetajatel küsimus, miks oli kirjalikus osas töö äärel eraldatud ruumi *for the teacher*, kui õpetajal ei olnud hindamisjuhendi järgi enam vaja vigu klassifitseerida, vaid ainult tekstis ära märkida. Oli õpetajaid, kes kurtsid selle üle, et sõnajärje- ja stiilivigu on siiski väga raske lihtsalt punaste joontega ära märkida.

Mitu õpetajat arvas, et kirjaliku osa teise ülesande temaatika sobinuks rohkem esseeks kui sõbrakirjaks (seda seisukohta toetab kaudsalt fakt, et oli õpilasi, kes kirjutasidki kirja asemel essee).

Mõne ülesande esituses oli õpetajate meelest sisulisi küsitavusi (nt kepikõnnist ei oska lapsed midagi arvata; teismelised ei õpeta üldjuhul üksteist tervislikult elama; tänapäeva lapsed ei ole pulmades käinud ega oska nendest midagi rääkida; kurb tekst väikese tikumüüja surmast jõuluõhtul oli liiga masendav jne).

Kõige rohkem oli märkusi hindamisjuhendi kohta, mis õpetajate meelest ei olnud piisavalt selge. Näiteks ei oldud rahul sellega, et ei olnud võimalik üheselt välja lugeda, kas poolpunkte võis anda või mitte; kas kirja puhul on kuupäeva puudumine viga või mitte jms. Nii suulise kui ka kirjaliku eksamiosa puhul tekitas hindamisel kõige enam probleeme sõnavara, sest õpetajate arvates on päris raske otsustada, milline on piisavalt asjakohane sõnavara, st millal anda maksimumpunktid ja millal punkt alla võtta.

Palju õpetajaid avaldas pahameelt, et eksamihinne oli seotud kehtiva riikliku hindamisjuhendiga, mille rahuldava hinde piiri viimisega 45%ni ei ole õpetajad rahul. Et see kriitika ei ole kuidagi seotud inglise keele lõpueksamiga, siis siin me sellel ei peatu.

Õpetajad vajavad hindamist ühtlustavat koolitust ning soovisid Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse juures toimuvate iga-aastaste koolituspäevade jätkumist.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et hindamisjuhendi üldsõnalisus oli kõige suurem probleem, mida õpetajad eksamit analüüsisid esile tõid.

4.2. Järeldused

1. 2006. aasta põhikooli inglise keele lõpueksam oli õpilastele jõukohane; see oli pigem kerge kui raske.

Et tegemist on valikeksamiga ja eksami valivad need õpilased, kellele inglise keel õppeainena raskusi ei valmista, siis on eksamitulemused loomulikult head. Et anda ka nõrgematele õpilastele võimalust inglise keelt eksamiaineks valida, peaks säilitama eksami praeguse raskustaseme.

2. Kuulamine ja kõnelemine on õpilastele lihtsamad kui kirjutamine, lugemine ja keele struktuur.

Kuigi õpetajad olid oma tagasisides üsna kriitilised kuulamisosa tempo suhtes, näitab hea sooritusprotsent, et õpilastele oli eksami kuulamisosa lihtne. See, et suulise osa tulemused on kõige paremad, võib osaliselt tuleneda sellest, et etteantud skaalale vaatamata on hindamine subjektiivne. Samal ajal ei saa välistada, et õpilaste suuline väljendusoskus ongi märgatavalt

paranenud. Kui see on nii, siis on eksami suulise osa kommunikatiivsemaks muutmine (nt sel aastal rollimäng) ainult tervitatav. Keele struktuur (grammatika) ilmselt on ja jääb eksami kõige keerulisemaks osaks. Seega näitab meie põhikooli inglise keele lõpueksami kogemus, et ei ole tõene üsna levinud arusaam, nagu oleksid retseptiivsed osaoskused (kuulamine ja lugemine) lihtsamad kui produktiivsed (kirjutamine ja kõnelemine).

3. Lõpueksami ülesannete tüübistikus esineb mõningast kordust.

Kuulamisosa ja keele struktuuri esimene ülesanne olid mõlemad üles ehitatud valikvastustele (vastavalt kolm ja neli valikut); keele struktuuri kolmas ülesanne kontrollis küsimuste moodustamist ning kaks küsimust tuli moodustada ka keele struktuuri teises ülesandes.

4. Lõpueksamitööde parandamisel on puudusi.

Kahjuks on eksamitööde parandamisel ikka veel lubamatult palju lohakust. Kui õpetaja on kirjalikus osas jätnud märkimata hulga vigu (nt **usualy*; **tell that*; **tryed*; **to keep my nexk warm*; **I don't know yet what should it be* jne), andes õpilasele maksimumpunktid, või kui õpetaja peab sõbrakirja puhul korrektseks lõpufraasi **Yours sincerely*, siis on tegemist kas ilmselge lohakuse või teadmatusega, mis on ühtviisi taunitavad. Kuigi eksami hindamisjuhend ei luba hinnete lisadena kasutada miinuseid ega plusse, oli õpetajaid, kes seda tegid (nt tulemuse 67,5 puhul oli üks maakonnakeskuse kooli õpetaja pannud hindeks 5–). Õpetajatel tuleb suhtuda tööde parandamisse suurema tähelepanuga ning kasuks tuleks kindlasti kolleegide kaasamine eksamitööde läbivaatamisse (eksamitöid hindab määruse järgi lõpueksami komisjon), see aitaks ära hoida kiirustamisest tulenevad eksimused.

5. Õpetajatel ei ole ühist arusaama sellest, mida lugeda veaks.

Näiteks kui õpilane on kuulamisosas kirjutanud 169 asemel 1,69 või 1.69, siis on need valed vastused. Kahjuks oli koole, kus mõlemad valed variandid olid õigeks loetud. Väga erinevalt suhtusid õpetajad kirjavigadesse ka kuulamisosas. Näiteks peeti 2. kuulamisülesandes enamasti vastuse *success* puhul õigeks need variandid, mis algasid *s*-tähega, kuid oli õpetajaid, kes pidasid õigeks ka vorme **acsess*, **exesse*. See on küll liiga liberaalne vaatenurk, sest mõlemad sõnad meenutavad hoopis teisi ingliskeelseid sõnu (*access/excess*). Samal ajal tuleb rõhutada, et õigeks võib lugeda ka vastust, mille kirja pilt ei ole küll absoluutselt õige, kuid on siiski arusaadav ega kattu mingi ingliskeelse sõna kirja pildiga.

6. Õpilaste aastaringse hindamise objektiivsus.

Kui õpilane, kelle aastahinne on „5“, teeb eksamitöös selliseid vigu nagu **I'm hwhaiting yours letter*; **What interested by Jack*; **I like to come england*; **hellou Tony*; **I don't now what more* jne, siis on ta ilmselgelt üle hinnatud. Kahjuks ei ole säärased näited erandid, kahetsusväärset palju oli juhtumeid, kus hindega „4“ või „5“ hinnatud eksamitöös olid väga tõsised vead. Loomulikult ei ole välistatud eksamiärevusest tehtud rumalad vead ja stressiolukorras eksimine, kuid elementaarne õigekiri ja grammatika peaks nelja-vielisel õpilasel omandatud olema. Ilmselt peaksid õpetajad teadvustama õpilaste ülehindamist kui probleemi.

4.3. Ettepanekud

1. Teha **hindamisjuhend täpsemaks**, nt mida teha, kui lubatud sõnade arv on ületatud või on neid vähem; lisada, et *reads like a letter* tähendab ka kuupäeva olemasolu; selgitada täpsemalt, kas ja millal lubada poolpunkte (siin oli probleemseim keele struktuuri osa, kus vigaselt kirjutatud õige ajavormi puhul ei olnud juhendis lubatud anda poolpunkti, mida õpetajad oleksid soovinud). Huvitav on märkida, et sõnade limiit on olulisem hindamiskriteerium gümnaasiumiõpetajatele, kes tähtsustavad seda oma 12. klassi õpetamise kogemusega. Põhikooliõpetajad selles suurt probleemi ei näe.
2. Et teatud tüüpi vigu on raske ainult allajoonimisega ära märkida, võiks siiski kaaluda mingi **vigade märkimise süsteemi** taaskasutusele võtmist. See hõlbustaks õpetajal tööde parandamist, mille tõestuseks on, et väga paljud õpetajad kasutasid hindamisjuhendile vaatamata ka sel aastal eksamitööid parandades sümboleid (nt *Gr/WO/Sp* jne). Seega on õpetajad valmis kasutama vigade märgistuse süsteemi, mis teeks nende töö lihtsamaks.
3. Suulises osas peab kindlasti olema **suurem piltide valik**, kusjuures üks pildikomplekt peaks olema ka hindava õpetaja jaoks. Võimalust valida ainult nelja pildi vahel peeti üksmeelselt liiga väheseks. Piltide arvu suurendamine võiks olla üks suulise osa tulemuste usaldusväärsemaks muutmise võimalusi.
4. Eksamiülesannete **temaatika** peaks olema **eakohasem** ja lugemistekstide sisu optimistlikum. Sestap tuleks edaspidi kaaluda klassikaliste tekstide kasutamise kohasust põhikooli lõpueksamil.
5. Kirjutamisosa ülesannete adressaadid ei tohiks olla samad. Sel aastal oli nii kaart kui ka kiri adresseeritud sõbrale.
6. Eksamitööle tuleks kasuks ülesannete tüübistiku mitmekesistamine.
7. Võrreldes kirjaga oli postkaardis märksa rohkem mahatõmbamisi, mis näitab, et ka kirjutamisosa esimene ülesanne vajaks **mustandi ruumi**. See annaks õpilasele võimaluse oma mõtteid selgemini struktuuristada ja vähendaks sodimist.

Selle aasta lõpueksami tulemusi analüüsid selgus, et mõnes valdkonnas teevad õpilased rohkem vigu. Edaspidi võiksid **õpetajad** pöörata suuremat **tähelepanu** järgmistele seikadele.

1. Kuulamise õpetamisel tuleb rõhutada, et see, kui küsimuses esinevat sõna kuulatakse lindilt, ei tähenda veel, et see on ka õige vastus. Samalaadseid ülesandeid tuleks senisest enam harjutada, mida näitab ka esimese kuulamisülesande raskeimaks osutunud 1. küsimus.
2. Ülakoma on aastast aastasse korduv probleem, kusjuures kasvav tendents ei ole selle puudumine, vaid sellega liialdamine. Apostroofi kasutamises eksiti nii keele struktuuri osas etteantud variantide vahel valides kui ka kirjutamisosas. See näitab, et õpilased ei tunne õiget vormi ära ei passiivselt ega oska seda ka praktiliselt kasutada. Ülakoma harjutamisel aitavad hästi igasugused õpilaste endi välja mõeldud naljakad laused, riimid jne, mida saab klassis ühiselt lugeda ja läbi kirjutada.
3. Lugemisülesannete puhul tuleb õpilastele jätkuvalt selgitada, et kõiki keerulisi sõnu ei pea tekstist arusaamiseks teadma. Selle aasta eksamitöö tekstis olid rasked sõnad, nt *sputter*, *bundle*, *regard*, *savoury*, *vanish*, *creep* jt, mis aga ei takistanud teksti mõistmist. Õpilane, kes

püüab kõiki sõnu tõlkida, jääb ajahätta ja satub kergemini paanikasse, mis põhjustab loomulikult rohkem vigu. Ilmselt oleks senisest rohkem vaja harjutada kontekstilist lugemist ning varieerida tekstist arusaamist kontrollides erinevaid küsimuste liike (nt teksti mõistmist kontrollivad *Why? How?* tüüpi küsimused).

4. Omadussõnade ebareeglipäraste vormide (nt *little/less/least, bad/worse/worst*) kasutamist tuleb senisest enam harjutada. Selle aasta sõbrakirjades oli eriti sageli *few /a few* vale kasutus.
5. Oleviku ajavormide *present simple* ja *present continuous* kasutamine valmistab raskusi. Keelekasutuses on õpilastel kasvamas tendents kasutada kestva olevikku lihtoleviku asemel ka siis, kui see grammatiliselt ei sobi (nt **I am doing some sport every day, *Usually I'm running very much*).
6. Kuigi põhikoolis stilistikale suurt tähelepanu ei pöörata, võiks siiski juhtida õpilaste tähelepanu elementaarsetele teksti sidususe põhimõtetele. Väga sage oli liialdamine sidesõnadega *but* ja *and* lihtlause algul (nt **And I like dessert like ice cream. And chocolate it's my favourite. And I drinks juice or milk*), kuigi sidesõnade kasutamine liitlauseid moodustades ei tohiks põhikooliõpilasele üle jõu käia.
7. Kaudse kõneviisi vorme (eriti kaudset küsimust ja minevikulise saatelause nn *back shifti* reeglit) tuleb senisest rohkem õpetada ja harjutada. Kaudkõne on eesti õpilastele raske ja seetõttu on seda alati eksamitel kasutatud kui keeleoskust hästi selekteerivat ülesannet. On arvata, et seda tehakse ka edaspidi. Kahjuks on kaudkõne vead need, mis õpetajatelgi on parandamise ajal kõige sagedamini kahe silma vahele jäänud.

Kokkuvõte

2006. aasta inglise keele põhikooli lõpueksamitöö oli raskusastmelt võrreldav eelmiste aastate töödega. Ülesanded olid ülesehituselt traditsioonilised ja varasematest lõpueksamitöödest tuttavad. Ainus uuendus oli rollimäng eksami suulises osas, mille õpetajad heaks kiitsid ning mis oli õpilastele jõukohane.

1. Sõbrakiri

Dear Tony,

14/06/06

I'm glad you wrote me back. In your letter you asked me how to lead a healthy life. I don't know a good answer for this question, but I'll try to explain my thoughts about that matter.

I think you should eat healthy food. I eat almost everything except junk food. Vegetables and fruit keep me fit and I think you should also try to eat them, because eating disorder can ruin your life.

I always try to avoid illnesses. Last winter I ate garlic and drank a lot of herb tea with honey. I also dressed warmly. So I managed to be well throughout the winter!

Finally I think you should do some sports. Whatever sport is good for you. As it is summer, you could take up jogging, biking, hiking or swimming. In the future I would like to start playing tennis or go to the gym. It seems to be fun and interesting.

Tell me what you think about my advice as far as leading a healthy life goes. Write me back as quickly as you can. This is all for today and hope to hear from you soon.

Best wishes,

Anu

Hinnang

Kirjal on korrektne algus ja lõpp, samuti on lisatud kuupäev. Sõnavara on rikkalik: *my thoughts about that matter; finally; explain; except; advice; garlic; herb tea; eating disorder; as far as .... goes; throughout* jne. Grammatiliselt on tekst korrektne. Iga aspekti kohta on kirjutatud vähemalt kaks lauset.

Maksimaalne tulemus: 12 punkti (3 + 3 + 3 + 3)

2. Postkaart

Dear Jennifer,

14 June 06

I'll arrive in London on Friday morning at 10.30 a.m. I'm coming by plane. Will you meet me at the airport? It would be nice if you could do that. See you soon!

Love,

Anu

Hinnang

Postkaart on vormistatud korrektselt, algus- ja lõpufraas õiged. Kõik aspektid (*how? when? ask to meet*) on kajastatud. Tekst on viisakas ja sõnade arv lubatu piires (30–40 sõna).

Maksimaalne tulemus: 3 punkti

3. Sõbrakiri

Tony

14.06.06

Hello! You asked me how to lead a healthy life. I trie to write you about it.

I lead a healthy life when I get running, swimming, I ride a bizzikle and walking a lot.

I'm not eateing after 6 a.m. Eating much fresh things, like tometoes, apples, bananas, cucumber and peans. You need to eat 3 times a day. Breakfest, lunch and dinner, but not after 6 a.m.

When is winter I go skeepng and blaying in the carden snow wall, because then I can run a lot.

Whe I finish I go home changes my clothes and tring hot tea, then I never get sick.

In future I would like to take up sport like dogs racing, faster writing and faster walking.

Anna

Hinnang

Kirja vormistuses on palju puudusi, algus ja lõpp on vigased. Sõnavaraga on probleeme (nt *a.m.* korduv vale kasutus; *Whe* peaks ilmselt olema *When*; arusaamatu on, mida mõeldakse *carden snow wall* all, kui sooviti kasutada väljendit *play snow balls*, on tegu sõnavaraveaga). Teksti tähendus tervikuna on sellele vaatamata arusaadav (nt kuigi *bicycle* on valesti kirjutatud, on sõna siiski äratuntav ja selle sõna viga läheb arvesse vaid õigekirja aspekti alla) ja ei saa väita, et tekstis oleks palju valesti kasutatud sõnu. Grammatika- (nt *I walking a lot*) ja õigekirjavigu (nt *bizzikle, tometoes, skeepng, trie* jne) on peaaegu igas lauses. Ülesande viimase aspekti on kohta ainult üks lause.

Tulemus: 6 punkti (1 + 2 + 1 + 2)

4. Postkaart

Dear, Jennifer

It nice to hear you. I'd loved to come in London. I will arrived in London with plane on Friday morning at 10.30. Can we meet to the airport because I have to go.

Okey I finish. See in London

Love, Kadi

Hinnang

Kõik nõutud aspektid (kuidas, millal, millega saabub ja vastukutse) on kirjas märgitud. Sõnad *Love* ja *Kadi* peaks olema eraldi ridadel, kuid õpilane ei ole seda teinud ilmselt ruumipuuduse tõttu. Kirjas on palju grammatika- ja kirjavahemärgivigu (nt ei ole viimase lause lõpul punkti; liigne koma *Dear* järel), kuid hindamisjuhendi järgi saab maha arvata ainult ühe punkti.

Tulemus: 2 punkti